

PRITARTA
Vilniaus miesto savivaldybės
Administracijos direktoriaus
2017 m. rugpjūčio 30 d.
įsakymu Nr. 30-2144

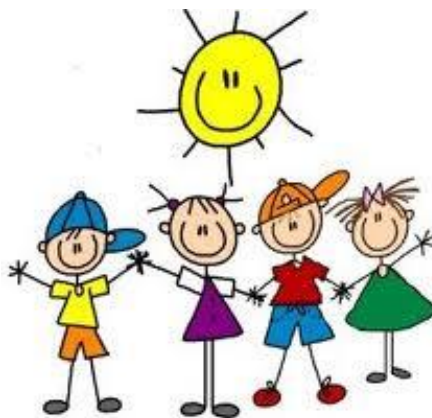
PATVIRTINTA
Vilniaus „Aušros“ mokyklos-darželio
direktorės 2017 m. lapkričio 22 d.
įsakymu Nr. V-46-(1.7.)

VILNIAUS „AUŠROS“ MOKYKLOS – DARŽELIO IKIMOKYKLINIO UGDYMO PROGRAMA

KARTU ŽAIDŽIAME, UGDOMĖS IR AUGAME

Vilnius, 2017

Programą atnaujino:

Vadovė: Žydronė Pipirienė, Vilniaus „Aušros“ mokyklos-darželio direktorės pavaduotoja ugdymui;

Narės: Stanislava Mlečkienė Vilniaus „Aušros“ mokyklos-darželio auklėtoja metodininkė;
Lina Semionovienė Vilniaus „Aušros“ mokyklos-darželio auklėtoja metodininkė;
Marytė Skurupskienė Vilniaus „Aušros“ mokyklos-darželio vyr. auklėtoja;
Janina Byčekienė Vilniaus „Aušros“ mokyklos-darželio vyr. auklėtoja;
Vida Kačkovskaja Vilniaus „Aušros“ mokyklos-darželio vyr. auklėtoja.

TURINYS

TURINYS	3
I. BENDROSIOS NUOSTATOS.....	4
1.1. Informacija apie įstaigą	4
1.2. Įstaigos savitumas.....	5
1.3. Vaikų poreikiai.....	6
1.4. Požiūris į vaiką ir jo ugdymą	6
1.5. Įtraukusis (inkliuzinis) ugdymas.....	7
1.6. Pedagogų pasirengimas	8
1.7. Tėvų poreikiai	8
1.8. Vietos bendruomenės poreikiai.....	9
II. IKIMOKYKLINIO UGDYMO TIKSLAS IR UŽDAVINIAI	10
III. PROGRAMOS ĮGYVENDINIMO PRIELAIDOS	10
3.1. Principai	10
3.2. Ugdymo metodai	11
3.3. Tėvų (globėjų) ir pedagogų bendradarbiavimas	12
3.4. Ugdymo aplinka	13
3.5. Ugdymo turinys.....	14
IV. UGDYMO PASIEKIMAI IR JŲ VERTINIMAS.....	16
V. IKIMOKYKLINIO AMŽIAUS VAIKŲ KOMPETENCIJOS (PASIEKIMAI), JŲ TURINIO DĖMENYS IR VAIKŲ VEIKSENOS.....	19
5.1. Socialinė kompetencija.....	19
5.2. Sveikatos saugojimo kompetencija	22
5.3. Komunikavimo kompetencija	24
5.4. Pažinimo kompetencija	26
5.5. Meninė kompetencija	31
VI. LITERATŪRA	34

I. BENDROSIOS NUOSTATOS

Ikimokyklinė ugdymo programa (toliau Programa) nustato ikimokyklinio ugdymo tikslą, uždavinius, Programos įgyvendinimo prielaidas ir būdus, ugdymo gaires, ugdytinus vaikų pasiekimus ir pažangos vertinimo gaires.

Programa skirta vaikų nuo 3-6 metų ugdytojams, pedagogams, tėvams (globėjams).

Šia programa siekiame:

- Sudaryti sąlygas augti fiziškai ir psichiškai išsivysčiusiai asmenybei, turinčią teigiamą savivertę, norinčiai ir gebančiai reikšti save;
- Tenkinti kiekvieno vaiko poreikį žaisti, judėti, kurti, pažinti, eksperimentuoti;
- Garantuoti vaikui galimybę rinktis veiklą pagal interesus ir poreikius, garantuoti interesų ir poreikių plėtojimą bei nuoseklų vaiko gebėjimų ugdymą (si).

Programa atnaujinta vadovaujantis Ikimokyklinio amžiaus vaikų pasiekimų aprašu (2014) bei Ikimokyklinio ugdymo metodinėmis rekomendacijomis (2015). Programa yra orientyras, leidžiantis pedagogui kryptingai organizuoti ugdomąją veiklą, kurti kokybiško ugdymo (si) sąlygas, individualizuoti ugdymo (si) turinį. Sudarant programą atsižvelgta į tėvų (globėjų) lūkesčius, įstaigos regiono savitumus. Programa grindžiama visapusiško ugdymo (si) idėjomis ir apima visas ugdymo (si) sritis.

1.1. Informacija apie įstaigą

Bendros žinios:

1. Visas pavadinimas- Vilniaus „Aušros“ mokykla – darželis (toliau mokykla- darželis).
2. Sutrumpintas pavadinimas- „Aušros“ mokykla- darželis.
3. Mokyklos-darželio įsteigimo data- 1987-12-02 Vilniaus miesto Vykdomojo komiteto potvarkiu Nr. 684p įsteigtas 167- asis lopšelis-darželis. 1994-04-21 Vilniaus miesto vadybos potvarkiu 722N reorganizuotas į 167- ajį darželį – mokyklą. 1994-11-16 Vilniaus miesto tarybos pirmininko potvarkiu Nr. 122 darželiui- mokyklai Nr. 167 suteiktas „Aušros“ pavadinimas.
4. Mokyklos-darželio veiklos pradžia 1988-01-19.
5. Įstaigos grupė- ikimokyklinio ugdymo įstaiga, kodas- 3110, bendrojo lavinimo mokykla, kodas- 3120, tipas- mokykla- darželis- 3121, juridinis statusas- juridinis asmuo-1, identifikavimo kodas- 9003236.
6. Mokyklos- darželio priklausomybės tipas- savivaldybės (2).
7. Mokyklos-darželio adresas- Medeinos g. 5, LT- 06140 Vilnius.

8. Telefonas (8-5) 247 0411
9. Elektroninis paštas: rastine@ausros.vilnius.lm.lt
10. Ugdymo kalba- lietuvių k.
11. Ugdymo forma- dieninė.
12. Pagrindinė veiklos sritis- švietimas. Veiklos rūšis: ikimokyklinis ugdymas su priešmokyklinio ugdymo grupe, pradinis ugdymas.

1.2. Įstaigos savitumas

„Aušros“ mokykla-darželis- tai ugdymo institucija, teikianti šiuolaikinį ikimokyklinį, priešmokyklinį ir pradinį ugdymą, sudaranti sąlygas visapusiškai kurti nepakartojamą, laisvą, gražią asmenybę.

Mokykla-darželis sudaro palankias sąlygas atsiskleisti ir plėtoti savitus kiekvieno ugdytinio gebėjimus. Vyksta integruota/kontekstualus ugdymas- tai skirtingų ugdymo sričių jungimas į bendrą visumą. Taip ugdydamiesi vaikai išmoksta lyginti, analizuoti, apibendrinti, kritiškai mąstyti. Ugdytiniai geriausia ugdomi naują informaciją, siedami su jau turima patirtimi, skatinami dalintis įspūdžiais bei žiniomis.

Vadovaujamosi aktyviais ugdymo metodais, technologijų taikymu, daug dėmesio skiriama kūrybiškumo, kritinio mąstymo bei emocinio intelekto ugdymui, kuris padeda kurti erdvę be patyčių bei darniai bendrauti tarpusavyje.

Naudojamos savęs vertinimo, įsivertinimo priemonės, kurios padeda pasitikrinti ir įvertinti savo pasiekimus ir pažangą: kas sekasi puikiai, o kur reikėtų pasistengti. Pažanga ir tobulėjimas aptariami su pačiais vaikais, su vaikų tėvais individualių pokalbių metu.

Savitą mokyklos-darželio gyvenimą formuoja demokratiška ir tolerantiška aplinka. Ji sukuria palankias sąlygas asmenybės ugdymui. Mokyklos-darželio edukacinė aplinka jauki, įkvepianti ir įvairi. Kuriama saugi ir maloni atmosfera- antrųjų namų erdvė, kurią bendruomenė tvarko ir puošia. Įrengta sporto salė, biblioteka-kaip daugiafunkcinis mokslo centras, valgykla, mokyklos-darželio kieme „Sporto aikštynas“, „Lauko šaškių aikštelė“, „Labirintas“, „Inkilų gatvė“, „Žalioji klasė“, „Medžių alėja“.

Mokykloje-darželyje vyrauja bendruomeniškumas. Kūrybingi, netradiciniai, prasmingi renginiai puoselėja mokyklos-darželio tradicijas- bendruomenės Sporto ir šeimos šventė „Aš, tėtis ir mama esam sportiška šeima“, ugdytinių ir tėvų viktorinos, projektas „Aušros“ nominacijos.

Neatskiriama mokyklos-darželio gyvenimo dalis yra aktyvi savivalda. Ji telkia mokyklos-darželio bendruomenę prasingiems darbams- projektų „Žaliųjų edukacinių erdvių kūrimas“, „Kartu galime daugiau“ iniciatoriai.

1.3. Vaikų poreikiai

Programa orientuota į vaiko poreikių tenkinimą. Vaiko poreikis turėti geras socialines, edukacines vystymosi sąlygas yra vienas pagrindinių ir su vaiko amžiumi nesikeičiančių interesų. Atsižvelgiant į individualius, specialiuosius poreikius, siekiame tenkinti pagrindinius vaiko poreikius: saugumo, aktyvumo, žaidimo, bendravimo, bendradarbiavimo, pažinimo, saviraiškos.

- **Poreikis jaustis saugiai.** Vaikas gali jaustis saugus, pradžioje būdamas suaugusiųjų globoje, palaiptiui ir pats mokosi saugoti save.

- **Poreikis judėti.** Vaikas nuolat juda, bėgioja, sportuoja, laipioja judėjimui, aktyviai veiklai skirtose zonose, sporto salėje, lauko aikštelėse.

- **Poreikis žaisti.** Kiekviena vaikas turi galimybę žaisti su jam patinkančiais žaislais, pasirinkti žaidimo vietą, draugus. Žaisdamas jis išreiškia savo socialinę patirtį, bendrauja.

- **Poreikis bendrauti.** Vaikas nori būti gerbiamas, kitų pripažintas, kaip turintis savitų gabumų, vertingų savybių, išlikti savitu, skirtingu nuo kitų.

- **Poreikis patenkinti savo smalsumą.** Tenkindamas savo smalsumą, vaikas kaupia žinias, tikslina turimus daiktų vaizdiniu, veikia aplinkoje su įvairiais daiktais, kartu plečia savo žodyną. Vaikas nori viską paliesti, pajauti todėl, kad jo saviti mokymosi metodai.

- **Poreikis būti savarankiškam.** Vaikas nori pats savarankiškai valgyti, rengtis, pasirinkti veiklą, priemones, žaislus.

- **Poreikis produktyviai ir kūrybingai veiklai.** Šiuolaikinėje žinių ir technologijų visuomenėje augantis vaikas domisi, nori žaisti kompiuterinius ir kt. žaidimus. Vaikas beveik visada nori ką nors veikti: piešti, lipdyti, konstruoti. Tam, kad vaikas nuolat galėtų įgyvendinti savo sumanymus, jam sudaromos palankios sąlygos tai atlikti, sukuriant lanksčią ir mobilią ugdymosi aplinką.

1.4. Požiūris į vaiką ir jo ugdymą

Požiūris į vaiką ir jo ugdymą programoje apibrėžtas ieškant įžvalgų klasikinėje ir šiuolaikinėje filosofijoje, kuri apibrėžia kaip suvokti ir integruoti vertybiškai pozityvų ugdymą. Įstaigos pedagogai vadovaujasi šiuolaikine ugdymo filosofija: vaiko ugdymas – jo prigimtinių poreikių

tenkinimas ir kompetencijų plėtotė per kūrybišką vaiko ir pedagogo sąveiką, sėkmingai modeliuojant ir veiksmingai įgyvendinant vaikų ugdymo turinį.

„Aušros“ mokykloje-darželyje įgyvendinamos humanistinės filosofijos idėjos. Humanistinė filosofija kviečia ugdymą orientuoti į vaiką, padėti jam išreikšti save ir tapti geru žmogumi. Vaikai pažįsta save ir supantį pasaulį: atranda santykius su savimi, kitais žmonėmis, gamta, etniniu paveldu, visuomene. Humanistinės filosofijos atstovai siūlo sudaryti tokias sąlygas, kad ugdantis nebūtų bijomasi klysti. Ugdytojas nėra tik informacijos skleidėjas, bet, turėdamas daugiau žinių ir didesnę patirtį, padeda ugdytiniams ugdytis patiems.

Mums artimos ir Vakarų Europos šalių teoretikų pedagoginės idėjos, kaip F. Frebelio (žaidimas – pagrindinis ugdymo metodas), O. Dekrolio (gamtos ir natūralios aplinkos įtaka vaiko ugdymui).

Šiandieninėje sampratoje ikimokyklinis ugdymas tai ne siauras dalykinis vaiko mokymas skaityti, rašyti, skaičiuoti, o visų jo fizinių ir psichinių galių plėtotė bei puoselėjimas, pozityvios socialinės ir emocinės patirties įgijimas, pažinimo motyvacijos žadinimas, kūrybiškumo skatinimas. Lietuvos Respublikos švietimą bei ikimokyklinio ugdymo institucijų veiklą reglamentuojančiuose teisės aktuose pabrėžiama, kad ikimokyklinis ugdymas turi puoselėti visas vaiko galias (intelektines, emocines, fizines), lemiančias asmenybės brandą ir socializacijos sėkmę, skatinti vaiko savarankiškumą, iniciatyvą, kūrybiškumą, atskleisti ir ugdyti įvairius gebėjimus, puoselėti individualybę, užtikrinti ikimokyklinio ugdymo tęstinumą.

Įstaiga laikosi nuostatos garantuoti vaiko teisę aktyviai veikti, reikšti savo nuomonę, siūlyti savo idėjas ir sumanymus, kaip teigiama Jungtinių Tautų vaiko teisių konvencijoje (ratifikuota 1995 m. liepos 3 d. Lietuvos Respublikos įstatymu Nr. I-983 (Žin., 1995, Nr. 60-1501), Vaiko gerovės valstybės politikos koncepcijoje (patvirtinta LR Seimo 2003m.).

1.5. Įtraukusis (inkliuzinis) ugdymas

Įstaigoje plėtojamas įtraukusis (inkliuzinis) ugdymas.

Į grupes integruojami specialiujų ugdymosi poreikių turintys vaikai. Specialiujų ugdymosi poreikių turintiems vaikams teikiama logopedo, socialinio pedagogo pagalba. Individualias ugdymosi problemas padeda spręsti Vaiko gerovės komisija, veikianti pagal Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2011 m. balandžio 11 d. įsakymu Nr.579 patvirtintą „Mokyklos vaiko gerovės komisijos sudarymo ir jos darbo organizavimo tvarkos aprašą“.

Užtikrinamos lygios galimybės ugdytis vaikams, turintiems specialiujų poreikių:

- Vaikų ugdymo turinys formuojamas, pritaikant Programos turinį ir atsižvelgiant į kiekvieno vaiko specialiuosius ugdymosi poreikius, pedagoginės psichologinės tarnybos rekomendacijas ir tėvų lūkesčius.
- Vaikų, turinčių specialiųjų ugdymosi poreikių, ugdymas grindžiamas vaiko gebėjimų, poreikių ir interesų pažinimu, parenkant ir taikant individualius ugdymo metodus, formas, specialias mokymo ir techninės pagalbos priemones.

1.6. Pedagogų pasirengimas

Įstaigos pedagogai yra kompetetingi, kūrybiški, pastoviai keliantys kvalifikaciją, gebantys sėkmingai organizuoti ugdymo procesą, visapusiškai lavinantys ir turtinantys savo asmenybę. Siekdami profesinės kompetencijos augimo ir ugdymo proceso veiksmingumo užtikrinimo kaupia gerą patirtį bei dalinasi ja kasdieninėje veikloje bei praktinių seminarų metu.

„Aušros“ mokykloje-darželyje dirba 7 pedagogai: iš jų 4 pedagogai turi vyr. auklėtojos kvalifikacinę kategoriją, 3 pedagogai – metodininko kvalifikacinę kategoriją.

Įstaigoje teikiama logopedo pagalba. Logopedas įgijęs logopedo metodininko kvalifikacinę kategoriją.

Pagalbą ugdytiniams teikia socialinis pedagogas. Vertina ir padeda spręsti problemas, susijusias su įvairiais vaikams kylančiais sunkumais emocinių ir elgesio bei kitomis problemomis.

Vaikams higienos ir sveikos gyvensenos įgūdžius ugdo ir atlieka prevencinį darbą visuomenės sveikatos priežiūros specialistė.

Meninius gabumus lavina meninio ugdymo vadovė.

Vaiko gerovės komisija rūpinasi vaikų saugios ugdymo (si) aplinkos kūrimu, atlieka vaikų, turinčių specialiųjų ugdymosi poreikių pirminį įvertinimą.

1.7. Tėvų poreikiai

Didelis dėmesys skiriamas ugdytinių šeimos pažinimui, tėvų nuostatų, lūkesčių ir poreikių tenkinimui.

Kasmet rugsėjo mėnesį tėvų susirinkimų metu vykdome tėvų lūkesčių apklausą, siekiant numatyti perspektyvas novatoriškam tobulėjimui ir ugdymo kokybės gerinimui.

Apklaustos rezultatai rodo:

- Tėvai ypač gerai vertina vaikų ugdymą, grupių aplinką, pedagogų darbą.

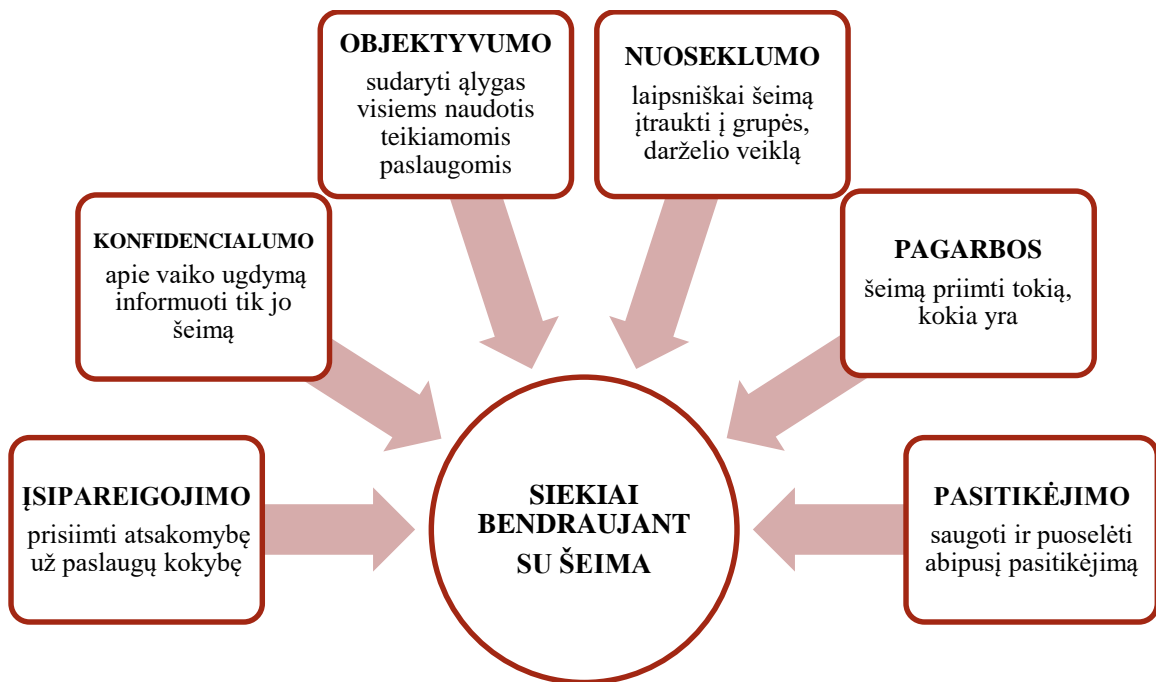

- Ugdomąją aplinką tėvai laiko savita, funkcionalia, tačiau būtina tęsti lauko edukacinių erdvių tvarkymo darbus.
- Tėvai pageidauja, kad įstaigoje būtų stiprinama vaiko socialinė ir sveikatos kompetencija.

Į šiuos rezultatus atsižvelgiame planuodami veiklą su vaikais, parinkdami medžiagą, sritis, kurias nagrinėsime, ir ugdymo metodus.

Atsižvelgdami į tėvų pageidavimus ir lūkesčius tenkiname svarbiausius vaiko poreikius, puoselėjame jo individualumą, kūrybiškumą, iniciatyvumą.

Tėvai skatinami dalyvauti vaikų ugdymo (si) procese. Remiantis nuostata, kad tėvai (globėjai) yra visaverčiai ugdymo proceso dalyviai, kad šeima yra pirmasis vaiko mokytojas bei šeimos dalyvavimas yra svarbiausia sąlyga stiprinant ir plečiant vaikų ugdymą grupėje, bendradarbiaujant su šeima siekiama:

1 pav. Siekiai bendradarbiaujant su šeima

1.8. Vietos bendruomenės poreikiai

Palaikomas glaudus ryšys su vietos bendruomene. Vaikai dalyvauja miesto koncertuose, renginiuose, parodose, konkursuose. Bendradarbiaujame su „Gabijėlės“, Žiedo lopšeliais-darželiais, ikimokyklinio ugdymo įstaigų pedagogų metodiniu būreliu „Sutartinis“, Medeinos pradinė mokykla, Žemynos progimnazija, „Gabijos“ gimnazija, Vilniaus teatrais „Lėlė“, „Raganiukė“.

Sukurtas įstaigos internetinis tinklalapis www.ausros.lt padeda informuoti ir šviesti ugdytinių tėvus, bendruomenę.

II. IKIMOKYKLINIO UGDYMO TIKSLAS IR UŽDAVINIAI

Ikimokyklinio ugdymo tikslas- atsižvelgiant vaiko prigimtines galias, jo individualią patirtį, vadovaujantis raidos dėsniumais, padėti vaikui išsiugdyti savarankiškumo, sveikos gyvensenos, pozityvaus bendravimo su suaugusiais ir vaikais, kūrybiškumo, aplinkos ir savo šalies, savo šalies pažinimo, mokėjimo mokytis pradmenis.

Ikimokyklinio ugdymo uždaviniai:

- Plėtos individualias fizines, socialines, pažinimo, kalbos ir bendravimo, kūrybines galias, pažins ir išreikš save.
- Pozityviai bendraus ir bendradarbiaus su suaugusiais ir vaikais, mokysis spręsti kasdienes problemas, atsižvelgs į savo ir kitų ketinimus, veiksmų pasekmes.
- Aktyviai dalyvaus ir kūrybiškai išreikš save šeimos, ugdymo įstaigos ir vietos bendruomenės gyvenime.
- Mokysis pažinti ir veikti: žais, kels klausimus, tyrinės, rinks veiklos būdus ir priemones, samprotaus apie tai, ko išmoko, numatys tolesnės veiklos žingsnius.

III. PROGRAMOS ĮGYVENDINIMO PRIELAIDOS

Principai, metodai, priemonės, ikimokyklinio ugdymo pedagogo ir tėvų (globėjų) bendradarbiavimas, aplinka ir procesas.

3.1. Principai

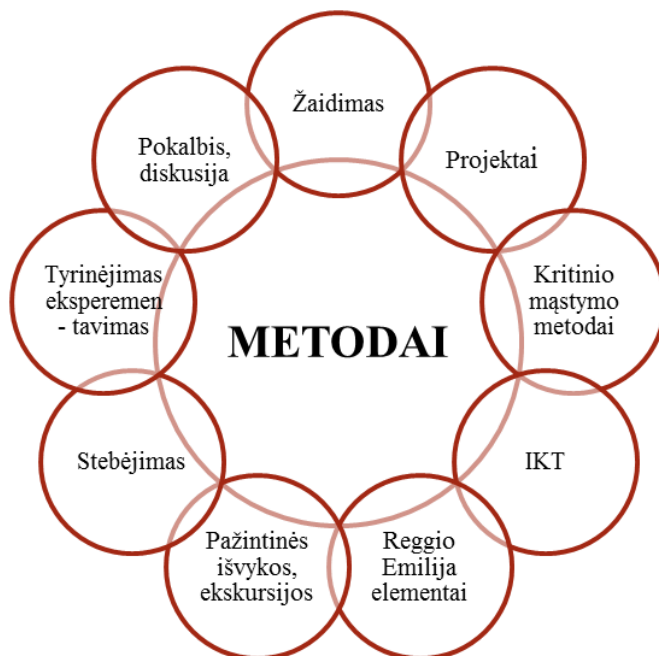
Programa įgyvendinama, vadovaujantis šiais ugdymo principais:

- **Visuminio integralaus ugdymo.** Ikimokykliniame amžiuje sudarome sąlygas skleisti visoms vaiko prigimtiniams galioms: fiziniams, psichiniams ir dvasiniams, neteikiant pirmenybės kuriai nors vienai iš jų. Ugdymo turinys yra vientisas ir neskaidomas, vienodai integruojamos visos ugdymo sritys.
- **Individualizavimo.** Remiamės samprata, kad visi vaikai yra skirtingi: skiriasi pažinimo bei mokymosi tempas ir būdai, poreikiai, gebėjimai, galimybės, patirtis, asmeninės savybės. Kiekvienas vaikas auga ir tobulėja savo tempu ir ritmu. Žinodami ikimokyklinio amžiaus vaikų raidos ypatumus, įvertinę kiekvieno vaiko poreikius ir išgales, numatome realius vaiko ugdymo (si) tikslus, pritaikome ugdymo turinį. Nuolat stebėdami vaiko daromą pažangą, numatome tolesnę ugdymo (si) perspektyvą.

- **Demokratiškumo.** Vaikui suteikiame pasirinkimo laisvę. Vaikas turi galimybę rinktis veiklą pagal savo poreikius, interesus, galimybes, nuotaiką. Susitarimai ir kartu su vaikais kuriamos taisyklės, jų laikymasis ugdo atsakomybės jausmą. Skatiname aktyvų vaiko dalyvavimą įstaigos veikloje: išklausoma nuomonė, palaikoma iniciatyva, suteikiama erdvė jam pasireikšti, stengiamasi įgyvendinti siūlomas idėjas.
- **Kontekstualumo.** Ugdymo turinys glaudžiai siejamas su artimiausia vaiko aplinka, socialiniais, kultūriniais jos pokyčiais; siekiama, kad vaiko ugdymo patirtys jam būtų prasmingos, aktualios ir įdomios.
- **Tęstinumo.** Siekiame darnaus vaiko perėjimo nuo ankstyvojo ugdymo šeimoje prie ikimokyklinio ugdymo grupėje, užtikriname nuoseklų ugdymo tęstinumą priešmokyklinėje grupėje, o vėliau pradiniam ugdyme. Nuolat siekiame palaikyti glaudų šeimos ir įstaigos pedagogų bendradarbiavimą.

3.2. Ugdymo metodai

Brandinant vaiko asmenybę ir rengiant ją ugdytis pagal priešmokyklinio ugdymo programą, taikomi šie metodai:

2 pav. Ugdymo metodai

Žaidimas- pagrindinis vaiko ugdymo metodas, juo siekiama sudaryti kuo daugiau galimybių rinktis vaikams įdomią ir prasmingą veiklą: diskutuoti, klausinėti, ieškoti, bandyti.

Stebėjimas- kuriamos sąlygos vaikui stebėti ir suprasti aplinkinį pasaulį, pajusti žmonių, daiktų, reiškinių ryšį, vieningumą.

Tyrinėjimas, eksperimentavimas- vienas iš aplinkos pažinimo būdų, kuris skatina vaiką aktyviai veikti, patirti atradimo džiaugsmą, kaupti patirtį, daryti atradimus, išmokti naujų sąvokų.

Pokalbis, diskusija- palaikomas kontaktas su vienu arba su keletu vaikų, jie skatinami išsakyti mintis, idėjas, išklaudyti kito nuomonę, aiškintis ir spręsti problemas, kritiškai mąstyti.

Projektai- kuriami projektai, skatinantys įgimtą vaikų smalsumą bei norą tyrinėti pasaulį.

Kritinio mąstymo metodai: naujų sumanymų kūrimas, „minčių lietus“, problemų sprendimas, idėjų kūrimas, informacijos radimas ir jos pritaikymas, vaizduotės pratimai ir kt.

Pažintinės išvykos, ekskursijos (ir pasirengimas joms), praturtinančios vaiko patirtį, praplečiančios jo akiratį.

Regio Emilija elementai: meninė veikla prie šviesos ir smėlio stalų, kūrybinėse laboratorijose, eksperimentavimas su šviesomis ir spalvomis ir kt.

IT taikymas- kompiuteriniai žaidimai, praktiniai užsiėmimai prie interaktyvios lentos, fotografavimas, vaizdo medžiagos stebėjimas ir analizavimas.

3.3. Tėvų (globėjų) ir pedagogų bendradarbiavimas

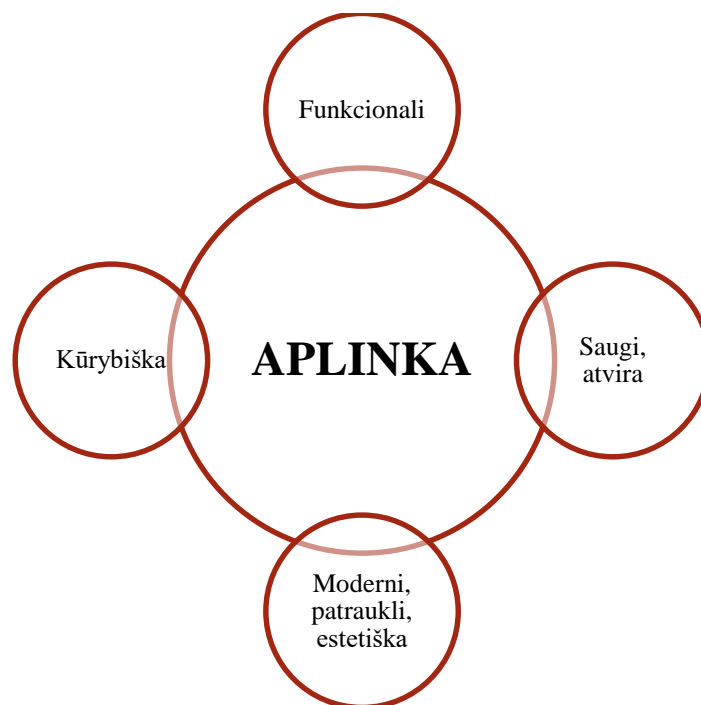
Ikimokyklinio ugdymo pedagogo ir tėvų (globėjų) bendradarbiavimas grindžiamas tarpusavio pasitikėjimu ir konfidencialumu, aktyvia partneryste ir atsakomybe, pagarba vienas kito poreikiams ir interesams:

- Ikimokyklinio ugdymo pedagogas susipažįsta su vaiko ugdymo tradicijomis šeimoje, jo kultūrine ir socialine aplinka, vertina tėvų (globėjų), kitų vaiko artimųjų vaidmenį ugdant vaiką, aptaria lūkesčius.
- Tėvai (globėjai) informuoja apie vaiko ugdymo ir ugdymosi ypatumus ir sąlygas, apie tai, kokie pasiekimai užtikrintų sėkmingą ugdymąsi tolimesnėse pakopose.
- Siekiama užtikrinti, kad tėvai (globėjai) aktyviai dalyvautų ugdymo procese, priimdami su vaiko ugdymu ir ugdymusi susijusius sprendimus, iš šitaip dalytųsi atsakomybe už vaiko ugdymo kokybę.
- Sąveika su tėvais (globėjais) grindžiama nuolatinio individualių vaiko ugdymosi poreikių ir galimybių aptarimu, tinkamų ugdymosi pasiekimų bei pažangos vertinimo metodų parinkimu, dalijimusi informacija ir patirtimi apie vaiko ugdymą ir ugdymąsi, daromą pažangą.

- Prireikus ikimokyklinio ugdymo pedagogas rekomenduoja vaiko tėvams (globėjams) konsultuotis su švietimo pagalbos specialistais (logopedu, socialiniu pedagogu), kreiptis į įstaigos Vaiko gerovės komisiją ar pedagoginę psichologinę tarnybą dėl vaiko ugdymosi poreikių pedagoginiu, psichologiniu, medicininiu, socialiniu pedagoginiu aspektais įvertinimo ir tolesnio ugdymosi rekomendacijų.

3.4. Ugdymo aplinka

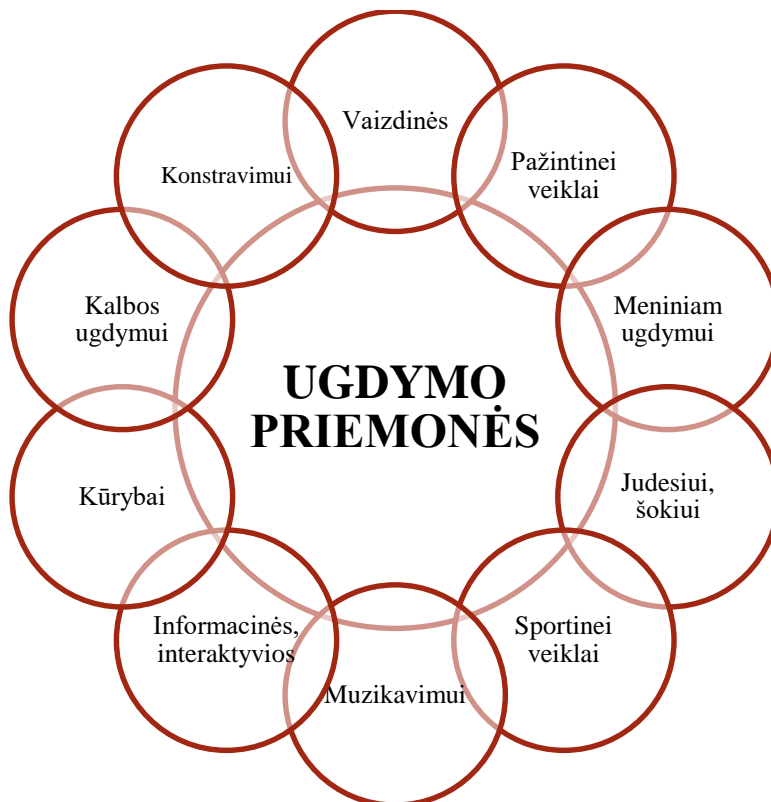
Siekti ikimokyklinio ugdymo tikslo padeda ugdymo ir ugdymosi aplinka.

3 pav. Ugdymo aplinka

- Edukacinės aplinkos formuojamos grupėje individualioje ir grupinėje vaikų veikloje, patalpoje ir lauke, savarankiškoje ir pedagogo organizuotoje vaiko veikloje.
- Ugdymo aplinka pritaikyta atitinkamo amžiaus tarpsnio asmens ugdymosi reikmėms ir sudaro galimybę vaikui individualiai rinktis pageidaujamą veiklą, tenkinti poreikį tyrinėti, veikti, pažinti, judėti, puoselėti pasitikėjimą savo jėgomis.
- Kuriami šilti, bendradarbiavimu grįsti ikimokyklinio ugdymo pedagogų pagalbos mokiniui specialistų, tėvų (globėjų), kitų vaiko artimųjų santykiai, užtikrinantys emociškai palankią aplinką, puoselėjami ir kuriami gyvenimo grupėje ritualai.
- Sudaromos galimybės vaikui veikti savarankiškai, pačiam rinktis reikiamas priemones, veiklą, žaidimų draugus

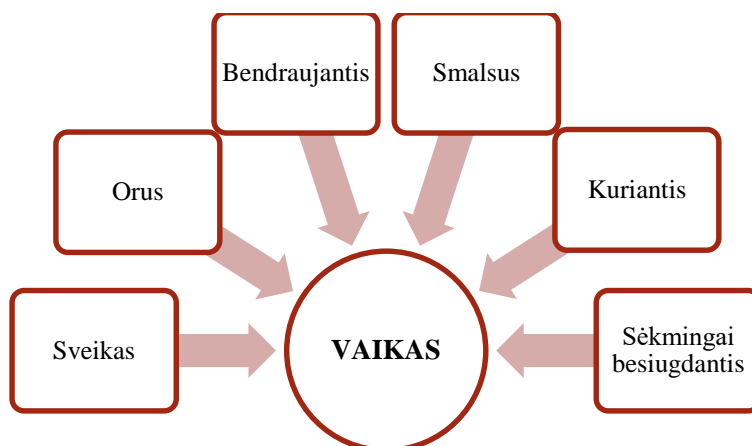
- Ugdymo ir ugdymosi aplinkoje yra pakankamai įvairių ugdomųjų priemonių, skatinančių aktyvią vaiko veiklą, jo smalsumą, kūrybiškumą, vaizduotę.

4 pav. Ugdymo priemonės

3.5. Ugdymo turinys

Ugdydami vaiką pagal Ikimokyklinio ugdymo programą, siekiame, kad jis augtų:

5 pav. Programos siekiai

Ikimokyklinės programos turinyje išskirtos penkios vaikų ugdymosi kryptys-kompetencijos :

1. Socialinio ugdymo kryptis - save suvokiančio, oraus vaiko ugdymas.

2. Pažinimo ugdymo kryptis – smalsaus vaiko ugdymas.
3. Sveikatos ugdymo kryptis – sveiko vaiko ugdymas.
4. Meninio ugdymo kryptis - kuriančio vaiko ugdymas.
5. Komunikavimo kryptis – bendraujančio vaiko ugdymas.

Kiekviena kompetencija ugdoma orientuojantis į esminius gebėjimus, nuostatas ir vaiko patirtį. Per jas atskleidžiama 18 vaiko ugdymo (si) sričių. Kiekvieną kompetenciją sudaro pagrindinės ir integruojamos ugdymosi sritys. Kompetencijos ugdomos integraliai organizuotos ir spontaniškos vaiko veiklos metu grupėje, lauke, įstaigos renginiuose, išvykose, šeimoje.

6 pav. Vaiko pasiekimų jungimas į kompetencijas

Programoje išskirtos trys ugdymo turinio sudedamosios dalys:

- Vertybinė nuostata, esminis gebėjimas;

- 3-4 m. , 4-5 m., 5-6 m. , brandesni vaiko pasiekimai;
- Vaikų veiksenos.

1. Skiltyje „Vertybinė nuostata, esminis gebėjimas” aprašyta pagrindinė tam tikros ugdymo(si) srities nuostata ir gebėjimas, remiantis “Ikimokyklinio amžiaus vaiko pasiekimų aprašu”.

2. Skiltyje „Vaiko pasiekimai“ numatyta, ką galėtų veikti 3- 6 m. ir brandesni vaikai, kad įgytų siektinus gebėjimus, žinias, supratimą.

3. Skiltyje „ Vaikų veiksenos“ iš anksto numatyta, sugrupuota vaiko veikla. Pedagogai apmąsto, ką galėtų veikti vaikas, kad būtų sėkmingai įgyvendinamos numatytos kompetencijos.

Ikimokyklinio amžiaus vaikų kompetencijos (pasiekimai), jų turinio dėmenys ir vaikų veiksenos pateikiami Programos priede.

IV. UGDYMO PASIEKIMAI IR JŲ VERTINIMAS

Siekiant Programoje numatyto tikslo, itin svarbus vaidmuo tenka vaiko pasiekimų vertinimui.

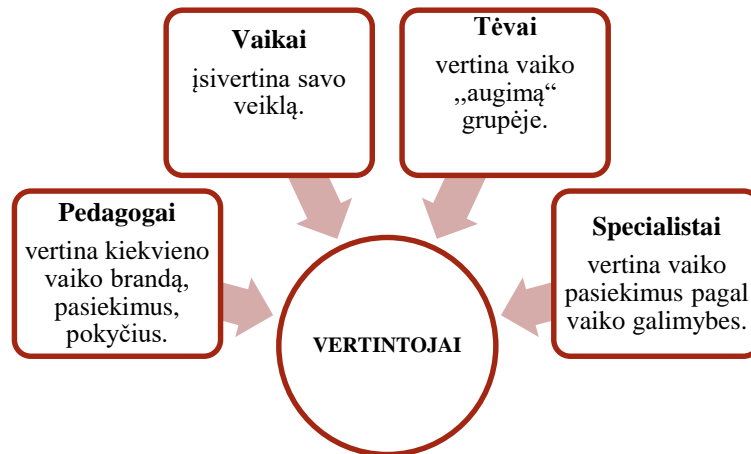
Pasiekimų vertinimas skirtas:

- pažinti vaiką ir jo individualybę;
- išsiaiškinti kiekvieno vaiko poreikius ir galimybes;
- nustatyti pasiekimų lygį ir daromą pažangą;
- padėti vaikui pačiam susivokti, kas jam sekasi gerai ir kur reikia pagalbos;
- informuoti tėvus ir siekti bendradarbiavimo;
- pamatyti ir įvertinti savo darbo veiksmingumą.

Vaiko pasiekimai ir pažanga stebimi ir fiksuojami pagal Ikimokyklinio amžiaus vaikų pasiekimų tvarkos aprašą, kuriame išdėstyta aštuoniolika vaiko ugdymosi pasiekimų sričių su esminėmis nuostatomis ir gebėjimais, kuriuos vaikas įgyja iki šešerių metų. Pasiekimai vertinami 2 kartus per metus (spalio, gegužę). Kiekviena ugdymo (si) sritis vertinama atitinkamu žingsniu, sudaroma pasiekimų diagrama, kuri aptariama su tėvais ir leidžia individualizuoti ugdymą bei atkreipti dėmesį į vaiko ugdymo (si) gebėjimus bei sunkumus.

Pagrindiniai vaiko pasiekimų vertintojai yra :

7 pav. Vaiko pasiekimų vertintojai

Specialiųjų ugdymosi poreikių vaikų pasiekimų vertinime dalyvauja mokyklos-darželio specialistai. Jie teikia rekomendacijas grupių auklėtojoms, tėvams (globėjams) apie vaiko ugdymosi galimybes, perspektyvas, aptaria pagalbos teikimo būdus. Pedagoginei psichologinei tarnybai rekomendavus, sudaromos individualios programos vaikams, kuriems ugdymo turinys pritaikomas arba individualizuojamas. Pritaikyta ugdymo programa specialiųjų ugdymosi poreikių vaikui padeda dalyvauti bendrame ugdymo procese drauge su bendraamžiais, siekiant individualių ugdymo (si) tikslų. Pritaikant programą atsižvelgiama į ugdymo (si) sunkumus sąlygojančias priežastis: vaiko raidos ypatumus (negalę, sutrikimas, laikini sunkumai), intelekto lygį, ugdymo aplinką, ugdytinio potencines galimybes, kuriomis vaiko stiprybėmis ugdymo veikloje bus galima remtis.

Individualizuojant programą sukonkretinamas jos turinys, daugiau laiko skiriama svarbiausių gebėjimų ugdymui, atsižvelgiant į praktinių žinių pritaikymą gyvenime, daugiau laiko skirti įgūdžių įgijimui.

Informacija apie kiekvieno vaiko pasiekimus ir pažangą renkama viso vaiko ugdymosi įstaigoje metu. Su vaiku aptariama, kas jam sekėsi, kas buvo sunku, ką jis sužinojo, kaip jautėsi. Po pirmo ir antro pusmečio atliekama surinktos informacijos apie vaiko pasiekimus ir pažangą analizė. Atsižvelgdama vaiko pasiekimų rezultatus, auklėtoja planuoja tolimesnį vaiko ugdymą (si). Vaiko pasiekimai aptariami su tėvais (globėjais) individualių pokalbių metu.

Vaiko pasiekimų ir pažangos vertinimo metodai:

- Pokalbis su vaiko tėvais (globėjais), siekiant išsiaiškinti tėvų lūkesčius dėl vaiko ugdymo (si) ir sužinoti nuomonę apie vaiko pasiekimus ir pažangą.
- Pokalbis su vaiku, siekiant išsiaiškinti, kaip vaikas gali išsakyti savo mintis, samprotavimus, požiūrius, išgirsti komentarus apie savo ar kito vaiko veiklą.

- Stebėjimas- pagrindinis vaiko pažinimo būdas, kurį taiko įstaigos pedagogai.
- Vaikų veiklos rezultatų analizė (kūrybos darbų analizė, vaizdo įrašų analizė, vaiko veiklos nuotraukos su aprašais, žodinė kūryba, rašytinės kalbos pavyzdžiai ir kt.).

Vaikų darbai ir analizės segamos į atskirus aplankalus, skirtus kiekvienam ugdytiniui.

Aplanke surinkta medžiaga leidžia pastebėti vaiko pasiekimus pagal ugdomas kompetencijas.

Aplanką sudaro dailės darbai, užrašytos vaikų mintys, žodinė kūryba, rašytinės kalbos pavyzdžiai.

V. IKIMOKYKLINIO AMŽIAUS VAIKŲ KOMPETENCIJOS (PASIEKIMAI), JŲ TURINIO DĖMENYS IR VAIKŲ VEIKSENOS

5.1. Socialinė kompetencija

- Emocijų suvokimas ir raiška
- Savireguliacija ir savikontrolė
- Savivoka ir savigarba
- Santykiai su suaugusiais ir bendraamžiais

Emocijų suvokimas ir raiška			
Vertybinė nuostata. Domisi savo ir kitų emocijomis ir jausmais.			
Esminis gebėjimas. Atpažįsta bei įvardina savo ir kitų emocijas ar jausmus, jų priežastis, įprastose situacijose emocijas ir jausmus išreiškia tinkamais, kitiems priimtinais būdais, žodžiais ir elgesiu atliepia kito jausmus (užjaučia, padeda).			
Vaiko pasiekimai			
3-4 metų	4-5 metų	5-6 metų	Brandiesiems
- Pavadina pagrindines emocijas. - Atpažįsta kitų emocijas pagal elgesį. - Pradedą valdyti savo emocijas.	- Apibūdina situacijas, kuriose kilo jausmai. - Atpažįsta kitų emocijas pagal veido išraišką, elgesį ir tinkamai į jas reaguoja. - Išreiškia jausmus mimika ir žodžiais, o ne veiksmis.	- Apibūdina jausmus sukėlusias situacijas ir priežastis. - Išreiškia jausmus tinkamais būdais - neskaudindamas kitų.	- Atpažįsta ir įvardija savo ir kitų emocijas, bando į juos atsiliiepti (paguosti, užjausti, susitaikyti, atsižvelgti į kito norus). - Numato, kaip jaustųsi pats ar kitas įvairiose situacijose.
Vaikų veiksenų pavyzdžiai			
Kuria „linksmuosius veidelius“. Apibūdina ir grupuoja veidelius pagal nuotaiką Priskiria nuotaikas sau „Kaip aš šiandien jaučiuosi. Kūno išraiška pavaizduoja jausmus (vaidyba). Klausosi kūrinėlių apie jausmus, nuotaikas, svarstydami, iš ko galima suprasti, kad kitam linksma, liūdna, pikta, skaudu. Senosios animacijos peržiūra ir joje vaizduojamų jausmų, veiksmų aptarimas. Dėlioja simbolines nuotaikų korteles. Klausosi vaikų balsų įrašų, iš kurių sprendžia, kokios jie nuotaikos: linksmi, liūdni, pikti, ramūs. Dalyvauja gerumo akcijose.			
Savireguliacija ir savikontrolė			
Vertybinė nuostata. Nusiteikęs valdyti emocijų raišką ir elgesį.			
Esminis gebėjimas. Laikosi susitarimų, elgiasi mandagiai, taikiai, bendraudamas su kitais bando kontroliuoti savo žodžius ir veiksmus (suvaldo pyktį, neskaudina kito), įsiaudrinęs geba nusiraminti.			

Vaiko pasiekimai			
3-4 metų	4-5 metų	5-6 metų	Brandesniems
- Sekdamas suaugusiojo ir kitų vaikų pavyzdžiu laikosi tvarkos ir žaidimų taisyklių.	- Primenant laikosi tvarkos ir žaidimų taisyklių. - Priima dienos ritmo pasikeitimus. - Sugalvoja kelis konflikto sprendimo būdus.	- Savarankiškai laikosi tvarkos ir žaidimų taisyklių. - Bando konfliktus spęsti taikiai. - Sutelkia dėmesį klausymui, stebėjimui, veiklai tiek, kiek sužadintas susidomėjimas. - Bando susilaikyti nuo netinkamo elgesio jį provokuojančiose situacijose.	- Ilgesnį laiką sutelkia dėmesį klausymui, stebėjimui, veiklai – siekia rezultato. - Supranta taisyklių, susitarimų prasmę. - Atsiranda savitvarkos, savitvarkos pradmenys. - Ieško pagalbos stresinėje situacijoje (susijaudinęs, išsigandęs ir pan.)

Vaikų veiksenų pavyzdžiai

Kartu su auklėtoja kuria grupės taisykles.
Kaupia gerų darbų, gerų poelgių kraitę, lipdukais pažymėdami atliktus gerus darbus.
Klausosi kūrinėlių, žiūri filmukus, diskutuoja apie vaikų ir gyvūnų gerus ir blogus poelgius, samprotauja, kaip patys pasielgtų panašiose situacijose.
Diskutuoja apie bendravimą, kilusius ginčus su draugais, kaip juos taikiai spręsti.
Dalyvauja akcijoje „Tylos stebuklinga versmė“.

Savivoka ir savigarba

Vertybinė nuostata. Save vertina teigiamai.

Esminis gebėjimas. Supranta savo asmens tapatumą („aš esu, buvau, būsiu“), pasako, kad yra berniukas / mergaitė, priskiria save savo šeimai, grupei, bendruomenei, pasitiki savimi ir savo gebėjimais, palankiai kalba apie save, tikisi, kad kitiems jis patinka, supranta ir gina savo teises būti ir žaisti kartu su kitais.

Vaiko pasiekimai

3-4 metų	4-5 metų	5-6 metų	Brandesniems
- Pasako savo ir kito jausmus, norus. - Supranta, kad kitas negalėjo matyti to ką matė jis, nes kitas žmogus nebuvo šalia. - Mano, kad jis yra geras, todėl jį kiti palankiai vertina.	- Supranta, kad jis buvo (kūdikis), yra (vaikas) ir visada bus tas pats asmuo užaugęs (vyras/moteris). - Jaučiasi esąs šeimos, vaikų grupės narys. - Siekia kitų dėmesio, palankių vertinimų.	- Įvardija savo norus, jausmus, savybes, gebėjimus. - Pasako savo tautybę. - Save vertina teigiamai. - Atpažįsta kitų palankumo ir nepalankumo jam ženklus.	- Pasitiki savimi ir savo gebėjimais. - Priskiria save giminei (tetos, seneliai, pusseserės). - Mokosi saugoti savo privatumą. - Pradedą suprasti, kas nuo jo norų ir pastangų nepriklauso.

Vaikų veiksenų pavyzdžiai			
<p>Kartu su tėveliais kuria „Šeimos šūkį“, „Šeimos herbą“.</p> <p>Ruošia kartu su auklėtoja grupės talentų lentą „Ką gerai moka ir geba mūsų draugai“ (prie savo nuotraukos paveikslėliais pažymi, ką kiekvienas geba geriausiai).</p> <p>Įsivertina savo elgesį naudodamas „Gerų poelgių kraitelę“.</p> <p>Klausosi lietuvių liaudies pasakų, kur aiškiai skiriamas gėris ir blogis.</p> <p>Riša „draugystės“ juosteles, dovanoja savo padarytas dovanėles.</p>			
Santykiai su suaugusiais ir bendraamžiais			
<p>Vertybinė nuostata. Nusiteikęs geranoriškai bendrauti ir bendradarbiauti su suaugusiais.</p> <p>Esminis gebėjimas. Pasitiki pedagogais, juos gerbia, ramiai jaučiasi su jais kasdienėje ir neįprastoje aplinkoje, iš jų mokosi, drąsiai reiškia jiems savo nuomonę, tariasi, derasi; žino, kaip reikia elgtis su nepažįstamais suaugusiais.</p> <p>Supranta, kas yra gerai, kas blogai, draugauja bent su vienu vaiku, palankiai bendrauja su visais (supranta kitų norus, dalinasi žaislais, tariasi, užjaučia, padeda), suaugusiojo padedamas supranta savo žodžių ir veiksmų pasekmes sau ir kitiems.</p>			
Vaiko pasiekimai			
3-4 metų	4-5 metų	5-6 metų	Brandesniems
<ul style="list-style-type: none"> - Lengvai atsiskiria nuo tėvų ar globėjų. - Pasitiki pedagogu, priima pagalbą, vykdo individualius prašymus. - Žaidžia kartu su bendraamžiais. - Dalijasi žaislais. 	<ul style="list-style-type: none"> - Įtraukia suaugusįjį į savo žaidimus ir bendrą veiklą. - Priima su veikla susijusius suaugusiojo pasiūlymus. - Draugams siūlo savo žaidimų idėjas. - Padeda kitam vaikui. 	<ul style="list-style-type: none"> - Stengiasi laikytis susitarimų. - Bando tinkamu būdu išsakyti priešišką nei suaugusiojo nuomonę. - Rodo iniciatyvą bendrauti ir bendradarbiauti su kitais vaikais. - Turi draugą. 	<ul style="list-style-type: none"> - Pagarbiai bendrauja su suaugusiais. - Supranta suaugusiojo jausmus ir užjaučia. - Tolerantiškai bendrauja su bendraamžiais. - Supranta žodžių ir veiksmų pasekmes. - Išklauso kitų nuomonę ir iš jos mokosi.
Vaikų veiksenų pavyzdžiai			
<p>Žaidžia kolektyvinius žaidimus, draugystės žaidimus, pasisveikinant, apibūdinant, pasakant komplimentą.</p> <p>Kuria „Draugystė“ kilimą;</p> <p>Piešia geriausio draugo portretą;</p> <p>Gamina atvirutes, dovanėles draugams.</p> <p>Dalyvauja susitikimuose su įvairių tarnybų, įstaigų, profesijų žmonėmis, lankosi tėvų darbovietėse, muziejuose, dalyvauja šventėse, spektakliuose, koncertuose.</p> <p>Susipažįsta su įstaigos darbuotojais – aplanko juos darbo vietose.</p> <p>Diskutuoja, kas yra pareiga. Aiškinasi, kokios yra jų pareigos tėvams, grupės draugams, auklėtojoms.</p> <p>Pasakoja, apie šeimos narių pareigas.</p> <p>Dalyvauja prevenciniame projekte „Be patyčių“.</p>			

5.2. Sveikatos saugojimo kompetencija

- Kasdieniniai gyvenimo įgūdžiai
- Fizinis aktyvumas

Kasdieninio gyvenimo įgūdžiai			
Vertybinė nuostata. Noriai ugdomi sveikam kasdieniniam gyvenimui reikalingus įgūdžius.			
Esminis gebėjimas. Tvarkingai valgo, savarankiškai atlieka savitvarkos veiksmus: apsirengia ir nusirengia, naudojami tualetu, prausiasi, šukuojasi. Saugo savo sveikatą ir saugiai elgiasi aplinkoje.			
Vaiko pasiekimai			
3-4 metų	4-5 metų	5-6 metų	Brandesniems
<ul style="list-style-type: none"> - Padedamas plaunasi, šluostosi rankas ir veidą. - Padedamas susitvarko žaidimų vietą. - Padedamas apsirengia ir nusirengia, apsiauna ir nusiauna batus. - Pasako kaip elgtis su pavojingais daiktais (degtukais, vaistais ir pan.) 	<ul style="list-style-type: none"> - Dažniausiai taisyklingai naudojami stalo įrankiais. - Domisi, kuris maistas sveikas ir naudingas. - Savarankiškai apsirengia ir nusirengia, apsiauna ir nusiauna batus. - Priminus plaunasi rankas, prausiasi, nusišluosto. - Priminus tvarkosi žaislus. 	<ul style="list-style-type: none"> - Padedamas pasirenka drabužius ir avalynę pagal oro sąlygas. - Dažniausiai savarankiškai tvarkosi žaislus ir veiklos vietą. - Padedamas suaugusiojo serviuoja ir po valgio sutvarko stalą. - Įvardija vieną kitą maisto produktą, kurį valgyti sveika. 	<ul style="list-style-type: none"> - Savarankiškai serviuoja ir tvarko stalą. - Savarankiškai pasirenka drabužius ir avalynę pagal oro sąlygas. - Žino kaip saugiai elgtis gatvėje, kelyje, namuose. - Savarankiškai laikosi susitartų saugaus elgesio taisyklių. - Įvardija kelis maisto produktus, kuriuos valgyti sveika, ir kelis, kuriuos riboti reikia.
Vaikų veiksenų pavyzdžiai			
<p>Žaidžia siužetinius žaidimus („Kavinėje“, „Gimtadienyje“, „Svečiuose“ ir kt.).</p> <p>Žaidžia didaktinėmis priemonėmis (segiuojimas, rišimas, varstymas).</p> <p>Dėlioja paveikslėlius „Kada kaip rengiamės?“.</p> <p>Dalyvauja probleminiuose pokalbiuose (pvz. „Kodėl reikia plauti rankas?“ „Kaip elgtis gatvėje?“ ir t.t.);</p> <p>Kuria plakatus „Sveikas maistas“, „Blogi įpročiai“, „Kur kreiptis pagalbos?“ ir pan.;</p> <p>Su tėveliais kuria knygas „Sveikuolių receptai“.</p> <p>Žiūri mokomuosius filmukus apie saugų elgesį.</p> <p>Dalyvauja saugaus eismo savaitėse, renginiuose.</p>			
Fizinis aktyvumas			
Vertybinė nuostata. Noriai, džiaugsmingai juda, mėgsta judrią veiklą ir žaidimus.			
Esminis gebėjimas. Eina, bėga, šliaužia, ropoja, lipa, šokinėja koordinuotai, išlaikydamas pusiausvyrą, spontaniškai ir tiksliai atlieka veiksmus, kuriems būtina akių rankos koordinacija bei išlavėjusi smulkioji motorika.			
Vaiko pasiekimai			
3-4 metų	4-5 metų	5-6 metų	Brandesniems
<ul style="list-style-type: none"> - Stovėdamas pasistiebia, 	<ul style="list-style-type: none"> - Eina pakaitiniu ir pristatomuoju 	<ul style="list-style-type: none"> - Eina ratu, poromis, atbulomis. 	<ul style="list-style-type: none"> - Išlaiko saugų atstumą eidamas, bėgdamas

atsistoja ant kulnų, stovėdamas ir sėdėdamas atlieka įvairius judesius kojomis bei rankomis. - Išlaiko pusiausvyrą eidamas nedideliu paaukštinimu. - Šokinėja abiem ir ant vienos kojos. - Ištiestomis rankomis pagauna didelį kamuolį. - Pieštuką laiko tarp nykščio ir kitų pirštų.	žingsniu. - Juda vingiais greitėdamas ir lėtėdamas. - Šokinėja vietoje, judant pirmyn, įveikdamas kliūtis. - Tiksliai atlieka sudėtingesnius judesius pirštais (užsega ir atsega sagas, veria ant virvelės smulkius daiktus). - Pieštuką ir žirkles laiko beveik taisyklingai.	- Šoka į toli, į aukštį. - Žaidžia žaidimus su kamuoliu. - Žaidžia komandomis, derindamas veiksmus. - Tiksliau valdo pieštuką ir žirkles.	šalia draugo. - Bėga derindamas du ar daugiau judesių. - Kerpa gana tiksliai. - Sulenkia popieriaus lapą per pusę, į keturias dalis. - Meta ir kartais pataiko kamuolį į krepšį, vartus, taikinį. - Pieštuką ir žirkles laiko taisyklingai.
---	---	--	--

Vaikų veiksenų pavyzdžiai

Žaidžia judriuosius, siužetinius, pirštukų, komandinius žaidimus.

Eina "tip-top" žingsneliais. Šoka į šoną, greitai bėgioja, greitai sustoja ir vėl pradeda bėgti, užlipa ant bet kokio paaukštinimo ir nušoka nuo jo.

Laipioja gimnastikos sienele, kopetėlėmis, bokšteliais.

Mėto vienas kitam kamuolį ir gaudo.

Atsigula ant nugaros ir „mina dviratį“.

Veria ant virvelės karoliukus, sagas.

Išvarsto batų raištelius, atsisega ir užsisega sagas.

Dalyvauja sporto šventėje „Aš, tėtis ir mama esam sportiška šeima“

Rungtyniauja tarpgrupinėse estafetėse „Linksmosios estafetės“

Dalyvauja ryto mankštose „Ir suaugę, ir maži – mankštą mylime visi“.

5.3. Komunikavimo kompetencija

- Sakytinė kalba
- Rašytinė kalba

Sakytinė kalba			
Vertybinė nuostata. Nusiteikęs išklausti kitą ir išreikšti save bei patirtį kalba.			
Esminis gebėjimas. Klausosi ir supranta kitų kalbėjimą, kalba su suaugusiaisiais ir vaikais, natūraliai, laisvai išreišdamas savo išgyvenimus, patirtį, mintis, intuityviai junta kalbos grožį.			
Vaiko pasiekimai			
3-4 metų	4-5 metų	5-6 metų	Brandesniems
<ul style="list-style-type: none"> - Vartoja paprastos konstrukcijos gramatiškai taisyklingus sakinius. - Atpasakoja trumpus kūrinėlius. - Išklauso kūrinį iki galo nepertraukdamas skaitančiojo. 	<ul style="list-style-type: none"> - Išskiria pirmą ir paskutinį garsą trumpuose žodžiuose. - Vartoja vaizdingus, palyginamuosius žodžius. - Deklamuoja. 	<ul style="list-style-type: none"> - Išskiria garsą žodžio pradžioje, viduryje ir gale. - Suvokia pasakojimo, pokalbio eigą, supranta ir interpretuoja. - Vartoja antonimus ir sinonimus. - Kuria ir pasakoja įvairius tekstus (mįsles, humoristines istorijas ir pan.) 	<ul style="list-style-type: none"> - Nepertraukdamas klausosi draugų kalbos. - Įvardija skirtumus tarp literatūriškai ir tarmiškai tariamų garsų. - Supranta, kad kūrinys turi pradžią, pabaigą, vidurį. - Pagal taisykles kalba telefonu.
Vaikų veiksenų pavyzdžiai			
<p>Klausosi pasakų, sakmių, padavimų, eilėraščių, muzikos įrašų. Dalyvauja pokalbiuose apie ką tik skaitytą tekstą, dialoguose reikšdamas savo mintis ir idėjas.</p> <p>Klausosi vaizdingų posakių apie kalbą ir jos reikšmę. Klausosi trumpų pasakaičių. Sudarinėja, kuria žodžius. Perpasakoja grožinės literatūros kūrinį, įtraukdamas daug detalių.</p> <p>Pasakoja pagal paveikslėlių seriją.</p> <p>Atpažįsta ir bando įvardinti elementarius simbolius (raides).</p> <p>Deklamuoja.</p> <p>Žaidžia garsų žaidimus.</p> <p>Dalyvauja kūrybinės raiškos ir kalbų savaitėje.</p>			
Rašytinė kalba			
Vertybinė nuostata. Domisi rašytiniais ženklais, simboliais, skaitomu tekstu.			
Esminis gebėjimas. Atpažįsta ir rašinėja raides, žodžius bei kitokius simbolius, pradeda skaitinėti.			
Vaiko pasiekimai			
3-4 metų	4-5 metų	5-6 metų	Brandesniems
Rašymas <ul style="list-style-type: none"> - Domisi rašikliais ir kompiuteriu. - Pradeda domėtis raidėmis ir bando jas „naudoti“ savo veikloje. 	Rašymas <ul style="list-style-type: none"> - Supranta spaudinių funkcijas: kalendorius, valgiaraštis, reklama. - Kopijuoja ir bando rašyti raides. - Kompiuteriu spausdina raides. 	Rašymas <ul style="list-style-type: none"> - Supranta rašymo tikslus. - Spausdintinomis raidėmis rašo savo vardą kopijuoja aplinkoje esančius žodžius. 	Rašymas <ul style="list-style-type: none"> - Rašo savo vardą, elementarius žodelius. - Netaisyklingais rašinėjimais atvaizduoja savo patirtį, išgyvenimus, norus.

<p>Skaitymas - „Skaitymas“ knygelių paveikslėlius.</p>	<p>Skaitymas - Domisi raidėmis ir supranta, kad raidės turi pavadinimus.</p>	<p>Skaitymas - Supranta, kad garsas siejasi su raide, o raidės sudaro žodį. - Žino keliolika abėcėlės raidžių. - Perskaito savo vardą.</p>	<p>Skaitymas - Atpažįsta ir pavadinimą įvairių šriftu parašytas raides (didžiosios, mažosios). - Bando perskaityti trumpus jam reikšmingus žodžius.</p>
---	---	---	--

Vaikų veiksenų pavyzdžiai

Kuria pasakas, istorijas, piešia joms iliustracijas ir kuria savo knygeles. Sugalvoja pavadinimą, pabaigą ar pradžių pateiktai istorijai.
 Kuria skirtukus knygoms.
 Lankosi mokyklos-darželio bibliotekoje.
 Dėlioja raidžių korteles ir bando skaityti.
 Kopijuoja atskiras raides, žodžius. Rašo savo vardą.
 Ornamentuoja ritmiškai atkartodamas piešiamus elementus.
 Ieško savo vardo raidės grupės aplinkoje, knygose.
 Žaidžia raidžių pažinimo ir skaitymo stalo žaidimus.

5.4. Pažinimo kompetencija

- Aplinkos pažinimas
- Skaičiavimas ir matavimas
- Tyrinėjimas
- Iniciatyvumas ir atkaklumas
- Mokėjimas mokytis
- Problemų sprendimas

Aplinkos pažinimas			
Vertybinė nuostata. Nori pažinti bei suprasti save ir aplinkinį pasaulį, džiaugiasi sužinojęs ką nors nauja.			
Esminis gebėjimas. Įvardija ir bando paaiškinti socialinius bei gamtos reiškinius, apibūdinti save, savo gyvenamąją vietą, šeimą, kaimynus, gyvosios ir negyvosios gamtos objektus, domisi technika ir noriai mokosi ja naudotis.			
Vaiko pasiekimai			
3-4 metų	4-5 metų	5-6 metų	Brandesniems
<ul style="list-style-type: none"> - Išvardina gyvenamosios vietos objektus. - Pastebi pasikeitimus savo aplinkoje. - Pastebi ir pasako pagrindinius augalų ir gyvūnų požymius. - Atpažįsta ir įvardija artimiausios aplinkos gyvūnus, augalus. - Pasako metų laikų pavadinimus ir būdingus jiems požymius, skiria daugiau gamtos reiškinių (rūkas, pūga) 	<ul style="list-style-type: none"> - Pasakoja apie savo šeimą. - Orientuojasi darželio aplinkoje. - Įvardija kelis gimto miesto objektus (miesto ar darželio pavadinimą, gyvenamą gatvę ar pan.). - Atpažįsta ir įvardija naminius, kai kuriuos laukinius gyvūnus, nusako jų gyvenimo skirtumus. - Skiria daržoves, vaisius, uogas ir nusako panaudojimo maistui būdus. - Domisi gamtos reiškiniais, kurių negali pamatyti. - Moka stebėti ir prižiūrėti kambarinių augalų augimą. 	<ul style="list-style-type: none"> - Žino svarbią asmeninę informaciją. - Domisi suaugusio žmogaus gyvenimu, jo darbais. - Žino tradicines šventes. - Žino savo šalies ir sostinės pavadinimą. - Atranda ir mokosi naudotis buities prietaisais, skaitmeninių technologijų galimybėmis. - Pastebi aiškiai matomus skirtumus ir panašumus tarp gyvūnų ir augalų. - Žino apie naminių gyvūnų naudą žmogui. - Mokosi rūšiuoti atliekas. 	<ul style="list-style-type: none"> - Domisi gamtos reiškiniais ir jų paaiškinimu (rasa, vaivorykštė, vėjas). - Domisi savo gimtinės istorija. - Domisi apie daiktų pokytį (seniau/dabar). - Domisi aktualiais visuomeninio gyvenimo įvykiais. - Paaiškina, kaip reikia prižiūrėti augalus, naminius gyvūnus. - Rodo pagarbą gyvajai ir negyvajai aplinkai.
Vaikų veiksėnų pavyzdžiai			
<p>Piešia save, šeimą, apibrėžia ant popieriaus lakšto gulinčio vaiko, savo plaštakos kontūrus; Kartu su tėveliais sudaro „Šeimos medį“.</p> <p>Žaidžia šeimos žaidimus, imituoja tėvėlių profesijas, „keliauja“ į jų darbovietes.</p> <p>Žaidžia kūrybinius- vaidmeninius žaidimus (aerouostas, autobusas, bankas, biblioteka, cirkas,</p>			

degalinė, parduotuvė (drabužių, gėlių, žaislų, maisto), gaisrinė, gimtadienis ir pan.
 Kuria darželio maketą.
 Lankosi kitose grupėse ir personalo darbo vietose.
 Maisto gaminimo centre gamina daržovių, vaisių salotas.
 Stebi gamtos reiškinius, kuria „Gamtininko kalendorių“.
 Kuria su auklėtoja elgesio gamtoje taisykles.
 Rūšiuoja šiukšles grupėje.
 Lankosi Jaunųjų gamtininkų centre.

Skaičiavimas ir matavimas

Vertybinė nuostata. Nusiteikęs pažinti pasaulį skaičiuodamas ir matuodamas.

Esminis gebėjimas. Geba skaičiuoti daiktus, palyginti daiktų grupes pagal kiekį, naudoti skaitmenis, apibūdinti daikto vietą eilėje, sudaryti sekas.

Geba grupuoti daiktus pagal spalvą, formą, dydį. Jaučia dydžių skirtumus, daikto vietą ir padėtį erdvėje. Supranta ir vartoja žodžius, kuriais apibūdinamas atstumas, ilgis, masė, tūris, laikas. Pradeda suvokti laiko tėkmę ir trukmę.

Vaiko pasiekimai

3-4 metų	4-5 metų	5-6 metų	Brandesiems
<ul style="list-style-type: none"> - Pradeda skaičiuoti daiktus ir palyginti kelių daiktų grupes pagal daiktų kiekį grupėse. - Vartoja kelintinius skaitvardžius: pirmas, antras. - Grupuoja daiktus pagal išorinius požymius. - Lygina įvairių dydžių daiktus pagal išorinius požymius (ilgį, plotį, storį, aukštį ir t.t.). - Bando konstruoti, grupuoti atsižvelgiant į daikto formą. - Atpažįsta apskritos (skritulio), keturkampės (keturkampio), kvadratinės (kvadrato) formos daiktus. - Pradeda skirti dešinę ir kairę savo kūno pusę. - Žino metų laikus, paros dalis. 	<ul style="list-style-type: none"> - Supranta, kad daiktų skaičius nepriklauso nuo jų požymių ir jų padėties erdvėje. - Skaičiuoja iki 5-ių. - Skiria kelintinius skaitvardžius. - Skiria trikampę, stačiakampę formas. - Grupuoja daiktus pagal formą, spalvą. - Kalba apie nuotolį, atstumą, daiktų ilgį, plotį, aukštį, storį, masę: siauresnis-platesnis, aukštesnis-žemesnis, lengvesnis-sunkesnis. - Dėlioja daiktus didėjimo -mažėjimo tvarka. - Skiria sąvokas: šiandien, vakar, rytoj. 	<ul style="list-style-type: none"> - Sieja daiktų kiekį su skaičių žyminčiu simboliu. - Skaičiuoja iki 10-ties. - Palygina daiktų grupes pagal kiekį (daugiau/mažiau). - Supranta ir vartoja sąvokas: pusiau, į 2–3 dalis. - Pratęsia, sukuria skirtingų požymių sekas su 2–3 pasikartojančiais elementais. - Nustato daikto vietą kito daikto atžvilgiu. - Skiria trikampę, stačiakampę formas - Matuoja atstumą, ilgį, tūrį, masę, naudodamas sąlyginius matavimus (savo kūno dalį, trečią daiktą). - Nustato įvykių seką (metų laikai, paros dalys). - Pradeda suvokti laiko trukmę. 	<ul style="list-style-type: none"> - Pradeda suprasti ryšius tarp skaičių (pvz.: 6 susideda iš dviejų trejetų). - Vartoja žodžius: sudėti, atimti, kiek bus. - Skiria ir pavadina plokštumos ir erdvines (kubas, rutulys) figūras. - Grupuoja daiktus pagal nurodytą požymį. - Pradeda suprasti, kad tas pats daiktas gali turėti kelis požymius. - Žaisdami naudojami vis didesne erdve.

Vaikų veiksnių pavyzdžiai

Žaidžia žaidimus „Parduotuvė“, „Padėk mažiau arba daugiau“, „Gyvi skaičiai“ (susitaria dėl veiksmų, kuriuos reikia atlikti pamačius tam tikrą skaičių) ir pan.
 Spalvina traukinuko vagoną „Atsižymėjimo juostoje“ ir įvardina kelintas atėjo į grupę.
 Modeliuoja figūromis (pvz., iš keturių trikampių sudėlioja kvadratą).
 Lipdo geometrines figūras ir konstruoja (namelį, gėlytę ir pan.).
 Matuoja daiktus naudodami žaislines statybines detales, liniuotes, matavimo indus.
 Dėlioja priešingybių paveikslėlius (aukštai-žemai, ant-po, kairėje-dešinėje ir pan.).
 Sudaro metų laikų ratą.
 Sudaro maršruto planą.
 Piešia kalendorių ir kas dieną užbraukia jame dienas.

Tyrinėjimas

Vertybinė nuostata. Smalsus, domisi viskuo, kas vyksta aplinkui, noriai stebi, bando, samprotauja.

Esminis gebėjimas. Aktyviai tyrinėja save, socialinę, kultūrinę ir gamtinę aplinką, įvaldo tyrinėjimo būdus (stebėjimą, bandymą, klausinėjimą), mąsto ir samprotauja apie tai, ką pastebėjo, atrado, pajuto, patyrė.

Vaiko pasiekimai

3-4 metų	4-5 metų	5-6 metų	Brandesniems
<ul style="list-style-type: none"> - Tyrinėja supančią gamtinę ir daiktinę aplinką visais pojūčiais. - Pasirenka reikalingas priemones tiriamajai veiklai. 	<ul style="list-style-type: none"> - Domisi iš ko padaryti daiktai, jų savybėmis. - Suvokia daiktų paskirtį. - Įvardina daiktų, medžiagų, gyvūnų, augalų skirtingus pastebėjimus. 	<ul style="list-style-type: none"> - Atlieka trumpalaikius stebėjimus. - Pasitelkia priemonių įvairovę (lupą, mikroskopą). - Analizuoja, grupuoja ir klasifikuoja daiktus pagal savybes. 	<ul style="list-style-type: none"> - Atlikęs tiriamąją veiklą daro išvadas. - Tyrinėjimams naudoja skaitmenines technologijas (kompiuteris, fotoaparatas, mobilusis telefonas). - Žino ir suvokia tyrinėjimo saugumo taisykles. - Tyrinėjo rezultatus pavaizduoja schema.

Vaikų veiksnių pavyzdžiai

Tyrinėja daiktus ant šviesos stalo;
 Atlieka įvairius bandymus, stebi jų procesą.
 Mokosi fiksuoti pastebėjimus, pildyti fiksavimo lenteles.
 Dalyvauja projektinėje veikloje „Tyrinėk, pažink, atrask“
 Grupėje, auginą vaistinguosius, gėlyno, daržo augalus ir stebi, kaip jie keičiasi ir kt. Dalyvauja „Žaliosios palangės“ konkurse.
 Piešia, konstruoja įsivaizduojamus daiktus.
 Dalyvauja artimiausios aplinkos išvykose ir kuria žemėlapius;

Iniciatyvumas ir atkaklumas

Vertybinė nuostata. Didžiuojasi savimi ir didėjančiais savo gebėjimais.

Esminis gebėjimas. Savo iniciatyva pagal pomėgius pasirenka veiklą, ilgam įsitraukia ir ją plėtoja, geba pratęsti veiklą po tam tikro laiko tarpo, kreipiasi į suaugusįjį pagalbos, kai pats nepajėgia susidoroti su kilusiais sunkumais.

Vaiko pasiekimai			
3-4 metų	4-5 metų	5-6 metų	Brandesniems
<ul style="list-style-type: none"> - Pasirenka ir žaidžia vienas ar su draugais. - Įsitraukia į suaugusiojo pasiūlytą veiklą (susidomėjus). - Laukia suaugusiojo pagalbos, padaršinio, kai susiduria su nesėkme. 	<ul style="list-style-type: none"> - Ilgesį laiką kryptingai plėtoja veiklą vienas ar su draugais. - Pereina nuo pasirinktos veiklos prie suaugusiojo pasiūlytos veiklos. - Bando pats įveikti kliūtis veikloje, nepavykus kreipiasi pagalbos į suaugusįjį. 	<ul style="list-style-type: none"> - Plėtoja veiklą, ją tęsia po dienos miego, kitą dieną. - Ilgesniam laikui įsitraukia į suaugusiojo pasiūlytą veiklą. - Kreipiasi pagalbos į draugus ir tik po to į suaugusįjį. 	<ul style="list-style-type: none"> - Savo iniciatyva pagal pomėgius pasirenka veiklą, ilgą ją plėtoja. - Nuo pradžios iki pabaigos atlieka nepatrauklią veiklą. - Priima iššūkius naujai veiklai, bando pats įveikti kliūtis

Vaikų veiksenų pavyzdžiai

Aktyviai dalyvauja ryto veikloje.
Piešia „Mano diena“.
Pasirenka veiklą, kuri užrašoma „Grupės budėtojų tvarkaraštyje“.
Sprendžia sudarytas problemines situacijas- teikia pasiūlymus.

Mokėjimas mokytis

Vertybinė nuostata. Noriai mokosi, džiaugiasi tuo, kuo išmoko.

Esminis gebėjimas. Mokosi žaisdamas, stebėdamas kitus vaikus ir suaugusiuosius, klausinėdamas, ieškodamas informacijos, išbandydamas, spręsdamas problemas, kurdamas, įvaldo kai kuriuos mokymosi būdus, pradeda suprasti mokymosi procesą.

Vaiko pasiekimai

3-4 metų	4-5 metų	5-6 metų	Brandesniems
<ul style="list-style-type: none"> - Siūlo žaidimų idėjas. - Domisi aplinka klausinėja. - Žaidžia kūrybiškai. 	<ul style="list-style-type: none"> - Imasi iniciatyvos įgyvendinant žaidimų idėjas. - Drąsiai spėja, bando, klysta ir taiso klaidas. - Spėlioja veiksmų pasekmes. 	<ul style="list-style-type: none"> - Drąsiai ieško atsakymų į kylančius klausimus. - Kalba apie tai, ko norėtų išmolti, planuoja savo veiklą. - Randa reikiamą informaciją įvairiuose šaltiniuose (enciklopedijose, žinyuose ar pan.) 	<ul style="list-style-type: none"> - Kalba apie mokymąsi mokykloje, jo prasmę. - Analizuoja savo veiklą, kaip pavyko. - Orientuojasi informacijos gavimo žaltiniuose (pokalbis, stebėjimas, knygos, internetas, TV ir pan.). - Mokosi iš kitų patirties.

Vaikų veiksenų pavyzdžiai

Dėlioja dėlionės, stato namus, konstruoja, išardo, sugriauna ir stebi, kas atsitinka. Stebi, kaip tai daro kiti ir stengiasi pakartoti.
Pasakoja apie taiką veikę per dieną ir ko išmoko, pasako ko nori išmolti. Įsivertina dienos darbą veidukų arba šviesoforo spalvų pagalba.

Kuria savo pasiekimų aplankalus.
 Taiko įvairius informacijos paieškos būdus: knygų „skaitymas“, aplinkos tyrinėjimas.
 Sprendžia galvosūkius.
 Žaidžia stalo ir kompiuterinius žaidimus.
 Įsitraukia į mokymąsi žaisdamas, konstruodamas, piešdamas, lipdydamas, pilstydamas, grupuodamas daiktus.

Problemų sprendimas

Vertybinė nuostata. Nusiteikęs ieškoti išeičių kasdieniniams iššūkiams bei sunkumams įveikti.

Esminis gebėjimas. Atpažįsta ką nors veikiant kilusius iššūkius bei sunkumus, dažniausiai supranta, kodėl jie kilo, suvokia savo ir kitų ketinimus, ieško tinkamų sprendimų ką nors išbandydamas, tyrinėdamas, aiškindamasis, bendradarbiaudamas, pradeda numatyti priimtų sprendimų pasekmes.

Vaiko pasiekimai

3-4 metų	4-5 metų	5-6 metų	Brandesniems
<ul style="list-style-type: none"> - Išbando įvairias daiktų panaudojimo galimybes. - Supranta kada pavyko įveikti sunkumus. 	<ul style="list-style-type: none"> - Ieško tinkamų sprendimo būdų. - Bando įveikti sunkumus pats. 	<ul style="list-style-type: none"> - Pradeda matyti sprendimų pasekmes. - Tariausi su kitais dėl veiksmų atlikimo. - Nepasiekus tikslo, bando keletą kartų. 	<ul style="list-style-type: none"> - Sudėtingą veiklą priima natūraliai, nusiteikęs įveikti kliūtis. - Žino ar problemą gali įveikti pats.

Vaikų veiksenų pavyzdžiai

Žaidžia labirintų žaidimus.
 Išbando naujus žaidimus, dėlionės, sudėtingesnes veiklas.
 Probleminių klausimų kėlimas ir analizavimas („Kas atsitiko“, „Kaip Tu jautiesi“).
 Diskutuoja, ką galima daryti susidarius probleminėms situacijoms.
 Grupėje steigia „Taikos stalą“ (nusiraminiui).
 Žiūri animacinius filmukus apie įvairių personažų poelgius.
 Pasakoja pagal paveikslus (komentuoja problemines situacijas, jų pasekmes).
 Ieško paveikslėliuose skirtumų.

5.5. Meninė kompetencija

- Meninė raiška
- Muzika ir šokis
- Vaidyba
- Estetinis suvokimas
- Kūrybiškumas

Meninė raiška			
Vertybinė nuostata. Jaučia kūrybinės laisvės, spontaniškos improvizacijos bei kūrybos džiaugsmą.			
Esminis gebėjimas. Spontaniškai ir savitai reiškia įspūdžius, išgyvenimus, mintis, patirtas emocijas muzikuodamas, šokdamas, vaidindamas, vizualinėje kūryboje.			
Vaiko pasiekimai			
3-4 metų	4-5 metų	5-6 metų	Brandesiems
- Patirtį išreiškia naudodamas įvairias linijas, jų derinius, geometrinės ir laisvas formas, spalvas. - Eksperimentuoja dailės priemonėmis atrasdamas spalvas.	- Patirtį išreiškia kitiems atpažįstamais vaizdais. - Eksperimentuoja išbandydamas skaitmenines priemones.	- Dailės darbus papildo grafiniais ženklais (raidėmis, žodžiais). - Eksperimentuoja mišriomis dailės priemonėmis ir technikomis.	- Kūrybiškai panaudoja tradicines ir netradicines priemones. - Bando kurti naudodamasis skaitmeninio piešimo programomis.
Vaikų veiksenų pavyzdžiai			
<p>Piešia įvairia technika: guašu , akvarele, anglimi, spalvotais pieštukais, vaškinėmis kreidelėmis; Eksperimentuoja maišydami spalvas ir atranda naujus atspalvius; Tapo ant netradicinių paviršių: audinio, stiklo, plėvelės ir pan.; Aplikuoja „mozaikos“ principu; Gamina savo vardinį antspaudą iš plastiko, kamštinės medžiagos. Derina kelias dailės raiškos technikas viename darbe; Ornamentuoja, sistemingai kartodamas elementus; Piešia-kuria paveikslus pasinaudodamas šviesos stalu; Tapo vitražus; Piešia išbandydamas žvakės, kartono panaudojimo galimybes; Kuria koliažus; Konstruoja erdvines figūras iš popieriaus, gamtinės medžiagos, antrinių žaliavų; Dėlioja draugystės mandalą, kuria knygelę „Mano grupės draugai ir aš“ (nupiešia pakomentuoja, kuo jis pats / pati ir kiekvienas vaikas skiriasi, ypatingi). Dalyvauja dailės darbų parodose, projektuose, akcijose kurias organizuoja įstaigos pedagogai .</p>			
Muzika ir šokis			
Vaiko pasiekimai			
3-4 metų	4-5 metų	5-6 metų	Brandesiems
- Dainuoja trumpas, aiškaus ritmo daineles. - Kuria ritminius motyvus. - „Šoka“	- Atpažįsta kai kurių instrumentų (smuiko, būgno, dūdelės, varpelio) girdėtus kūrinius.	- Dainuoja platesnio diapazono vienbalses daineles. - Groja 2-3 garsų melodijas.	- Dainuoja dainas su instrumentiniu pritarimu. - Kuria melodijas šokiams.

vaizduojamuosius šokamuosius žaidimus.	- Dainuoja dialoginio pobūdžio daineles. - Šoka šokius pritaikant skirtingo tempo dalis.	- Šoka ratelius pritaikydamas įvairius žingsnelius. - Šoka išreiškdamas erdvės (aukštai-žemai) ir laiko (greitai-lėtai) elementus.	- Savarankiškai šoka po muzikinės įžangos
--	---	---	---

Vaikų veiksenų pavyzdžiai

Klausosi muzikinių kūrinių ar fragmentų.
Išklausius muzikos, pasakoja vaizdinius arba įvardina instrumentus.
Domisi muzikinių kūrinių atlikėjų grupėmis.
Muziką išreiškia judesiu.
Dainuoja, šoka ratelius.
Mėgdžioja gamtos garsus.
Skanduoja skanduotes, mįsles, patarles.
Išbando įvairius garso išgavimo būdus, gaminasi barškučius (pvz. į dėžutę įberia kruopų, įdeda kaštoną ar pan.).
Šoka panaudodamas pristatomąjį žingsnelį, apsisukimo elementus ir pan.
Kuria „savo dainelę“, „savo šokį“.
Kuriam ritmą atsitiktiniais daiktais, bei panaudodamas muzikinius instrumentus.
„Dainuoja savo vardą“.
Žaidžia improvizuotą koncertą grupėje.
Dalyvauja darželio koncertuose.

Vaidyba

Vaiko pasiekimai

3-4 metų	4-5 metų	5-6 metų	Brandesniems
- Kuria dialogą tarp veikėjų. - Atkuria matytų situacijų fragmentus	- Vaizduoja realistinį ir fantastinį siužetą. - Susikuria vaidybinių aplinką	- Improvizuoja trumpas žodines veikėjų frazes. - Tikslingai naudoja daiktus teatro reikmėms.	- Bendrauja su kitu vaidinimo veikėju. - Naudoja veikėjams charakteringas balso tonacijas.

Vaikų veiksenų pavyzdžiai

Žaidžia –vaidina trumputes sceneles pagal literatūrinius, muzikinius, istorinius siužetus.
Žaidžia stalo teatrą.
Kuriam veiksmų siužetą iš „šia ir dabar“ pasigamintų ar aplinkoje rastų daiktų.
Kuriam spektakliukus draugams, dalyvauja teatrinės veiklos projekte „Atverkim pasakai duris“.
Vaidina panaudodamas pirštukines ir pirštines lėles.
Lankosi atvažiuojamuose spektakliuose darželyje, Vilniaus lėlių teatre ir kt. socialinių partnerių spektakliuose.

Estetinis suvokimas

Vertybinių nuostata. Domisi, gėrįsi, grožisi aplinka, meno kūriniais, menine veikla.

Esminis gebėjimas. Pastebi ir žavisi aplinkos grožiu, meno kūriniais, džiaugiasi savo ir kitų kūryba, jaučia, suvokia ir apibūdina kai kuriuos muzikos, šokio, vaidybos, vizualaus meno estetikos ypatumus, reiškia savo estetinius potyrius, dalijasi išgyvenimais, įspūdžiais.

Vaiko pasiekimai			
3-4 metų	4-5 metų	5-6 metų	Brandesniems
<ul style="list-style-type: none"> - Džiaugiasi menine veikla, nori šokti, dainuoti, vaidinti. - Keliais žodžiais ar sakiniiais pasako savo meninius įspūdžius. - Reaguoja į kitų vertinimus. - Grožisi gamtos garsais, spalvomis. 	<ul style="list-style-type: none"> - Dalijasi įspūdžiais po koncertų, spektaklių. - Supranta ir pakomentuoja kai kuriuos meninės kūrybos proceso ypatumus (veikėjų bruožus, nuotaiką, spalvas, veiksmus). 	<ul style="list-style-type: none"> - Papasakoja įspūdžius apie meninio kūrinio siužetą. - Grožisi ir palankiai vertina savo ir kitų kūrybinę veiklą, įvardija kodėl gražu. - Pastebi papuoštą aplinką. 	<ul style="list-style-type: none"> - Nori matyti ir kurti grožį aplinkoje. - Pasakoja, aiškina, ką pats sukūrė ir kaip kūrė. - Domisi kitų meninėmis idėjomis ir jas panaudoja savo veikloje.
Vaikų veiksenų pavyzdžiai			
<p>Dalyvauja įstaigoje organizuojamuose renginiuose (Kalėdos, vaikų viktorinose, Rudenėlio šventėje, Advento vakaronėje, ir kt.) miesto, respublikos renginiuose.</p> <p>Klausosi gyvai atliekamos profesionalios muzikos (kviestiniai svečiai).</p> <p>Varto liaudies meno knygas, apžiūri tautodailės darbus.</p> <p>Piešia ir emociškai komentuoja savo piešinius.</p> <p>Dalyvauja ir stebi vaikų parodas, jas aptarinėja.</p> <p>Lankosi parodose, spektakliuose, koncertuose.</p> <p>Daro proginius atvirukus, įvairius darbelius, kompozicijas sau, tėvams, draugams.</p>			
Kūrybiškumas			
<p>Vertybinė nuostata. Jaučia kūrybinės laisvės, spontaniškos improvizacijos bei kūrybos džiaugsmą.</p> <p>Esminis gebėjimas. Savitai reiškia savo įspūdžius įvairioje veikloje, ieško nežinomos informacijos, siūlo naujas, netikėtas idėjas ir jas savitai įgyvendina.</p>			
Vaiko pasiekimai			
3-4 metų	4-5 metų	5-6 metų	Brandesniems
<ul style="list-style-type: none"> - Ižvelgia naujas įprastų daiktų savybes. - Sugalvoja įdomių idėjų, skirtingų veikimo būdų. 	<ul style="list-style-type: none"> - Išradingai, neįprastai naudoja įvairias medžiagas, priemones. 	<ul style="list-style-type: none"> - Ieško netikėtų sprendimų. - Fantazuoja. 	<ul style="list-style-type: none"> - Nebijo daryti kitaip. - Savitai išreiškia save.
Vaikų veiksenų pavyzdžiai			
<p>Kuria pasakojimus pagal savo ir draugų dailės darbelius.</p> <p>Eksperimentuoja ant balto ir spalvoto (sauso ir šlapio), įvairaus formato, dydžio popieriaus pirštu, teptuku, šiaudeliu, trintuku, kamšteliu, sagute.</p> <p>Dailės priemonėmis reiškia savo literatūrinius, muzikos kūrinio ar kitokius meninius įspūdžius.</p> <p>Aplikuoja iš skirtingo šiurkštumo, storumo, įvairių spalvų popieriaus, butyje nereikalingų laikraščių, tapetų, folijos ir kt.</p> <p>Gamina, atvirukus, kvietimus, knygeles, dovanėles draugams, šeimos nariams; įvairią atributiką, dekoracijas šventėms.</p> <p>Dalyvauja meniniuose projektuose.</p>			

VI. LITERATŪRA

1. Diane, T., D., Rudick, S., Berke, K. *Ankstyvojo amžiaus vaikų kūrybiškumo ugdymas*. Presvika, 2008.
2. Dodge, D.T., Colker, L. J., Heroman, C. *Ikimokyklinio amžiaus vaikų kūrybiškumo ugdymas*. Presvilka, 2004.
3. V. Havelas. *Skaitymas su paveikslėliais*. Vilnius, 2003
4. K. W. Hoffmann, B. Roggenwallner. *EQ programa vaikams*. Vilnius, 2005.
5. *Ikimokyklinio amžiaus vaikų pasiekimų aprašas*. Švietimo ir mokslo ministerijos švietimo aprūpinimo centras, 2014.
6. *Ikimokyklinio ugdymo metodinės rekomendacijos*. Švietimo ir mokslo ministerijos švietimo aprūpinimo centras, 2015.
7. *Jungtinių Tautų vaiko teisių konvencija, ratifikuota*. Valstybės žinios.1995, Nr. 60-1501.
8. Juodaitytė, A., Gaučaitė, R., Kazlauskienė, A. *Informavimas apie ikimokyklinį, priešmokyklinį ugdymą ir švietimo pagalbą*. 2009
9. *Metodinės rekomendacijos ikimokyklinio ugdymo programai rengti*. Švietimo ir mokslo ministerija, 2006.
10. *Priešmokyklinio ugdymo bendroji programa*. Šviesa, 2014.
11. Rimkienė, R. *Ugdytojų veiklos gairės*. Vilnius: Švietimo aprūpinimo centras, 2004.
12. Schiller P., Bryant T. *Vertybių knyga*. Kaunas, 2004.
13. Szarhowicz, D. *Stebėjimas ir refleksija vaikystėje*. 2011.

